Röster i ... Nr 39 30 ... okt. ... pris 60 öre inkl. moms

RADIO·TV

NU STARTAR HYLANDS HÖRNA I TV!

SID. 12–17

FOTO: JARL EKENRYD

NY! BÄTTRE! RIR-TV MERA TV!

fråga den som har en GRUNDIG

20.50
INKAÄTTLINGARNAS LAND
AV ROLF BLOMBERG

NÄRBILD PÅ INDIANER

Att filma indianer är ett äventyr. De är skygga och svårbemästrade och utom kontant betalning och en slurk sockerbrännvin emellanåt, kräver dom att alltihop avslutas med ett hejdundrande kalas. Och ändå kan det gå som med kvällens film: varenda meter måste tas om.

● I byn Ilumán i den ecuadorianska höglandsprovinsen Imbabura har jag sedan 15 år en god vän som heter Mesias Cáseres. Han är indian, med en lång fläta på ryggen, och han är en mycket skicklig vävare. Dessutom har han ett stycke jord, där han odlar majs och potatis, och han äger ett par oxar, en gris, ett dussin höns och massor av marsvin. Han är alltså relativt välbärgad. Som de flesta indianer är han gästfri, och varje gang jag hälsat på honom och hans familj har jag bjudits på det bästa huset förmått, vanligtvis halstrade marsvin — läckra men med ett otäckt råttlikt utseende — och chica, en jästbrygd av majs.

Mesias har en liten svaghet: han är en s.k. lisulua. Han ser alltid till att han kommer med på ett hörn, när det filmas eller fotograferas. Mitt största problem, när jag tog min kortfilm *"Inkaättlingarnas land"* i Imbabura, var därför att, utan att såra Mesias, försöka undvika att han kom med i *alla* scener!

● Men samtidigt var Mesias till en enorm hjälp som kontaktman. Alla indianer i Imbabura är nämligen inte lika villiga att låta sig förevigas som vännen Mesias, och det händer ofta att de springer sin väg eller täcker för ansiktet när kameran riktas mot dem. Somliga uppträder rent hotfullt mot fotografen. När jag hade Mesias med mig, var det aldrig några problem. Han talade lugnande ord med sina vidskepliga stamfränder och till mig sa han: — Filma mej nu, så ser dom att det inte är farligt!

Apropå hotfullt uppträdande kan jag berätta att jag nyligen, då jag tillsammans med en grupp forskare från Ecuadors Folkloristiska Institut besökte en by i provinsen Chimborazo, höll på att råka illa ut. Men den gången var det ingen närgången kamera fel. Byprästen fick för sig att vi var kommunistiska agitatorer och uppmanade under gudstjänsten indianerna att driva ut oss ur byn *"con piedras y palos"* — med stenar och påkar — och vi måste ta till reträtten blixtsnabbt.

● En annan vän som hjälpte mig med filmen från Imbabura är Luis Segundo Moreno, Ecuadors största kännare av indiansk musik och indianska danser.

De danser som exekveras i våra dagar av de ecuadorianska bergsindianerna vid deras färgrika fester är alla rituella — liksom de som utfördes av deras soldyrkande förfäder vid vår- och höstdagjämningarna och sommar- och vintersolstånden. Under den spanska kolonialtidens första år förbjöd visserligen all avgudadyrkan, men indianerna trotsade förbudet och fortsatte att i hemlighet utföra sina danser som en hyllning till solen. När spanjorerna såg att de inte kunde sätta stopp för "ofoget", lät de istället trinitarianernas hedniska riter och ceremonier bli en del av den katolska kyrkans högtider, som ju också sammanfaller med solstånd och dagjämningar. På så sätt — alltså främst tack vare indianernas moraliska disciplin och oböjliga traditionalism men också den katolska kyrkans anpassningsförmåga — har musiken, danserna och de nedärvda ceremonierna bevarats till våra dagar, ofta i helt oförvanskade former. Men det är ytterst få, även bland indianerna själva, som numera helt och fullt förstår innebörden av och symboliken i dessa urgamla riter. Luis Segundo Moreno är utan tvekan den som mest ingående studerat allt detta, och han har skrivit ett par högintressanta böcker i ämnet.

Det var tack vare Moreno jag fick tillfälle att göra upptagningar av ett par av dessa rituella danser. Han har goda och vänskapliga förbindelser med indianerna i Imbabura, speciellt med dem som bor kring hans födelsestad Cotacachi, och han lyckades övertala några av dem att medverka i filmen.

Men så där utan vidare gick det inte!

● Indianerna var först tvungna att träna sina danser ett par dar, och det betydde förlorad arbetstid, liksom de båda dagar det sedan tog för att filma dem. Jag måste alltså se till att de fick en skälig kontant ersättning och dessutom, som god ton fordrar, ställa till med ett ordentligt kalas när allt var överstökat. Vidare nekade de att dansa, om de inte fick chicha och *aguardiente*, sockerbrännvin; det tillhör så att säga ritualen. Det gällde bara att se till att de inte drack för mycket, ty då förelåg risken att de tappade balansen.

De flesta av mina aktörer talade inte ett ord spanska, endast quichua, som jag endast förstår några ord av. Så jag måste skaffa en tolk. Det blev Cotacachis ende polis, tillika bagare — en mycket trevlig gammal mestis som i sin uniform gav extra pondus åt min "expedition".

● Nu hände emellertid ett missöde. Jag filmade de dansande indianerna, bjöd på ett hejdundrande kalas och for tillbaka till Quito, huvudstaden där jag är bosatt, tillsammans med Senor Moreno. Nöjd och belåten.

Väl hemma i Quito upptäckte jag att all film jag tagit kunde slängas i soptunnan. Den var helt oanvändbar genom ett fel på ett objektiv. *Jag måste alltså göra om hela jobbet!*

Nå, för min del betydde det inte så mycket — utom i ekonomiskt avseende, förstås — men för min hjälpsamme vän Moreno var det ett svårt slag. Han är gammal och sjuklig och nästan helt blind, och dessa långa färder från Quito till Imbabura och tillbaka på krokiga, knaggliga vägar bekom honom inte väl. Men han tvekade inte ett ögonblick att slå följe med mig igen. Så det blev ny filmning och — ett nytt, stort kalas!

● Min film är väl en bagatell — men vad jag berättat kan vittna om att det ibland kan vara jobbigt att producera även en bagatell! ■

Bergsindianernas danser är alla rituella, ägnade at solguden. Den här kallas "yumbo" och dansas vid höstdagjämningen av en grupp dansare utan särskild kostymering. Det som ser ut som stommen till en wig-wam i fonden är indianernas spjut nerkörda i marken.

© 19.15 Stacken. △ 20.00 Det glada 20-talet. ⊟ 20.00 Dit planerna inte når. △ 20.30 Sydsverige från sjösidan. ⊟ 20.30 Martina Arroyo. △ 21.00 Stjärnparaden. ⊟ 21.00 Helgdagsföljetongen. © 21.00 Lördagsdansen.

18.30 **ALLA VI BARN I BULLERBYN.** Filmserie av Astrid Lindgren. 4. Det spökar på höskullen.
19.00 **FAMILJEN FLINTA.** Tecknad filmserie av Joseph Barbera och William Hanna.
19.20 **AKTUELLT.**
19.50 **SICKAN I FILMLANDET.** Ett underhållningsprogram kring Sickan Carlsson, hennes filmer och motspelare.
20.50 **INKAÄTTLINGARNAS LAND.** Rolf Blomberg presenterar bergsindianer i Ecuador.
21.10 **PERRY MASON.** Mysteriet med den galante skojaren.
22.00— **HYLANDS HORNA.**
23.00 ca

18.30 **ALLA VI BARN I BULLERBYN.** Nu ska vi ordna ett spökeri som dom aldrig glömmer, sa Olle. Tillfället kunde ju inte vara lämpligare: barnen i Bullerbyn hade fått lov att sova på höskullen, precis som luffarna brukar göra. Höskullar är väl nästan som gjorda för spökerier — undra på att flickorna skrek och nästan dog...

△ och ⊟ 18.30 Nyheter © 18.30 Ring-a-ding

19.50 **SICKAN I FILMLANDET.** Sickan Carlsson TV-debuterar med en film- och sångkavalkad. Medverkande är bl. a. Ake Söderblom, Hasse Ekman, Ingmar Bergman, Sven Jerring och de båda SF-veteranerna Thor Borong och Edvin Hammarberg. Vi får se filmavsnitt ända tillbaka till Fridolf Rhudin-filmen "Simon i Backabo" år 1934. Sickan sjunger också en visa om sitt liv som skrivits av Beppe Wolgers. — *Se även art. Sid. 26—27.*

△ 19.05 Guldbröllop ⊟ 19.05 Radiopoeten © 19.05 Kvällssagan ⊟ 19.06 Lördagskonsert © 19.15 Stacken △ 20.00 Det glada 20-talet ⊟ 20.00 Dit planerna inte nar △ 20.30 Sydsverige från sjösidan ⊟ 20.30 Martina Arroyo sjunger